

Arbetsdomstolens första dom om visselblåsarlagen

Reflektioner kring AD 2025 nr 47

Rebecka Thörn / Partner / Advokat

Arbetsdomstolens första dom om visselblåsarlagen

Reflektioner kring AD 2025 nr 47

Rebecka Thörn / Partner / Advokat

Arbetsdomstolen har den 25 juni 2025 meddelat sin första dom om visselblåsarlagens tillämplighet.

Bakgrund

En plastikkirurg, som arbetade på en privat klinik, rapporterade internt om problem i verksamheten, bland annat avseende en narkosläkare som arbetade på kliniken. Plastikkirurgen menade att narkosläkaren utförde sitt arbete oskickligt och att oskickligheten ledde till samarbets- och kommunikationsproblem, vilket påverkade patientsäkerheten.

Visselblåsarlagen gäller *”vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att det kommer fram”*.

De centrala frågeställningarna i målet rörde om de påstådda missförhållandena kunde anses vara av allmänintresse och vem som skulle bevisa detta - arbetstagaren eller arbetsgivaren.

Arbetsdomstolen kom fram till att visselblåsarlagen i detta fall inte var tillämplig, eftersom de påstådda missförhållanden som gjorts gällande inte var av allmänintresse.

Vidare konstaterade Arbetsdomstolen att det är den rapporterande personen som har bevisbördan för att de rapporterade missförhållandena är av allmänintresse.

Domen tydliggör att det ställs höga krav för att visselblåsarlagen ska vara tillämplig.

Visselblåsarlagen trädde ikraft i december 2021. Plastikkirurgens rapportering om avvikelser skedde kort innan visselblåsarlagen trädde ikraft. Rapporteringen gjordes inom ramen för verksamhetens vanliga avvikelserrapportering, inte genom en visselblåsarfunktion. Men repressalierna (bland annat avstängning och omplacering) som plastikkirurgen sa sig ha utsatts för på grund av rapporteringen, skedde efter att visselblåsarlagen börjat gälla. Arbetsdomstolen konstaterade därför att målet skulle avgöras utifrån den nu gällande visselblåsarlagen.

Hur bedöms om missförhållanden är av allmänintresse?

Arbetsdomstolen har i domen lyft fram följande från propositionen till visselblåsarlagen.

De missförhållanden som omfattas av visselblåsarlagen är sådana som består i både handlanden och underlåtenheter, oavsett om det rör ett uppsåtligt eller oaksamt agerande eller om missförhållanden har sin grund i omständigheter som ingen särskild person kan lastas för och utgör olyckshändelser. Ett försök att dölja missförhållanden kan i sig utgöra ett handlande som omfattas.

Normalt finns det bara allmänintresse av att missförhållanden kommer fram om missförhållandena är allvarliga.

För att det ska finnas ett allmänintresse krävs att missförhållandena angår en krets av personer som kan betecknas som allmänheten. Lagen är således normalt inte tillämplig när det gäller rapportering av sådant som endast rör den rapporterande personens egna arbets- eller anställningsförhållanden.

Det krävs också att allmänheten har ett berättigat intresse av att missförhållanden kommer fram. Att en verksamhet allmänt intresserar människor betyder inte att alla missförhållanden i verksamheten ska anses vara av allmänintresse. Däremot finns som regel ett berättigat intresse av att missförhållanden som påverkar allmänheten negativt kommer fram så att det kan åtgärdas.

Hur en verksamhet finansieras kan vara av betydelse när man bedömer om det finns allmänintresse av att uppgifter om ett missförhållande kommer fram. Allmänheten får anses ha ett större intresse av att skattepengar används ansvarsfullt än att privata pengar gör det.

Skiljaktig mening

Två arbetstagarledamöter i Arbetsdomstolen var skiljaktiga och framhöll att skyddet mot hindrande åtgärder och repressalier i förhållande till en rapporterande person gäller under förutsättning att den rapporterande personen vid tidpunkten för rapporteringen av missförhållandena hade *skälig anledning* att anta att informationen om missförhållandena var sann. De skiljaktiga ledamöterna konstaterade vidare att det inte fanns någon anledning att ifrågasätta att plastikkirurgen vid tidpunkten för rapporteringen hade skälig anledning att anta att informationen var sann och kom till slutsatsen att de avvikelser som plastikkirurgen rapporterade om därmed utgjorde sådana missförhållanden av allmänintresse som

omfattas av visselblåsarlagens bestämmelser.

Reflektioner och praktiska konsekvenser

I det nu aktuella målet förelåg allvarliga samarbets- och kommunikationsproblem mellan plastikkirurgen och narkosläkaren. Samarbetsproblem är en relativt vanlig bakgrund till att en anställd rapporterar genom en visselblåsarfunktion. I detta fall angavs att narkosläkaren utförde sitt arbete på ett oskickligt sätt och att detta påverkade patientsäkerheten. Patientsäkerhet är något som typiskt sett kan utgöra ett allmänintresse.

Informationsdokument till anställda om organisationers visselblåsarfunktion innehåller ofta en skrivning i stil med ”Du behöver inte ha bevis för din misstanke, men alla meddelanden ska lämnas i god tro.” Det är vidare vanligt att verksamheter i sin visselblåsarpolicy/riktlinjer anger att det även är möjligt att vissla om brott mot verksamhetens uppförandekod (Code of Conduct). En verksamhets uppförandekod innehåller vanligen regleringar som går utöver visselblåsarlagen. Dessa verksamheter – och de är många - måste vara medvetna om att de har utlovat ett mer omfattande skydd mot repressalier för de personer som rapporterar om missförhållanden än vad visselblåsarlagen föreskriver. För de flesta välfungerande verksamheter lär detta inte utgöra ett problem. De flesta verksamheter vill, för att identifiera brister och kunna åtgärda dessa, ha en visselblåsarfunktion där rapporterande personer känner att de inte riskerar att drabbas av repressalier för att de, i god tro, rapporterar helt oavsett om det som rapporteras är att betrakta som ett allmänintresse eller inte.

Kontakt

Rebecka Thörn / Partner / Advokat
+46 (0) 709 25 26 02
rebecka.thorn@delphi.se